

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія

ЕКОНОМІКА

Спецвипуск 28

Частина II

2009

<i>Кушнір Н.О.</i> Основні напрями інноваційного розвитку промисловості прикордонного регіону (на матеріалах Закарпатської області)	80
<i>Кушнірчук-Ставнича О.М.</i> Трудова міграція як рушій розвитку малого підприємництва	87
<i>Горелов Д.О., Лаврова Ю.В.</i> Оцінка результативності управлінської діяльності підприємства на основі врахування інтересів зацікавлених суб'єктів	92
<i>Немашкало К.Р.</i> Вплив соціального капіталу на економічні результати діяльності підприємства	97
<i>Кузмішин П., Кушмішинова В., Лукачова А.</i> Бізнес-діяльність як детермінанта регіональної конкурентоспроможності	101
<i>Папн В.В.</i> Концептуальні підходи активізації інвестиційної діяльності в регіонах України	107
<i>Папн Н.В.</i> Формування стратегії інноваційного розвитку регіональної економіки	112
<i>Проданова Л.В.</i> Державно-приватне партнерство: сутність і форми	116
<i>Прохорова В.В.</i> Ресурсний потенціал економічного зростання	120
<i>Рубіш М.В.</i> Особливості розробки і реалізації інвестиційних проектів розвитку підприємств	125
<i>Сасенко В.Г.</i> Методичні основи оцінки праці на підприємствах пенітенціарної системи	132
<i>Семененко О.С.</i> Фермерські господарства на Закарпатті: основні проблеми розвитку	138
<i>Семенюк А.Я.</i> Розвиток стандартів інформаційних систем для управління підприємством	143
<i>Стеценко В.В.</i> Сутність системи маркетингових комунікацій у сучасних умовах господарювання	148
<i>Ступко А.В.</i> Розвиток соціально-економічних відносин малого бізнесу в регіонах	154
<i>Сухонос М.К.</i> Вдосконалення управлінських механізмів реалізації стратегії енергозбереження на підприємствах	162

10. Мотейко С.В. Формування економічної стійкості аграрних підприємств: Автореф. дис. к.е.н. / Дніпропетровський державний аграрний університет. -Дніпропетровськ. -2005. -20с.
11. Мочерний С.В. Політична економія: Навч. посіб. -ДЮ.: Знання-Прес, 2002. - 687с.
12. Писаревський І.М. Підвищення ефективності використання ресурсів у плануванні виробничих процесів // Фінанси України. -2005, -№ 10, - С. 91-100.
13. Серединська В.М., Загородна О.М.; Федорович Р.В. Теорія економічного аналізу: Підручник. - Тернопіль: Укрмедкнига, -2002. -320с.
14. Федонін О.С., Рєпіна Й.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни.-К.: КНЕУ, -2005. -261с.

УДК 330.322.12

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Рубін М.В.

В статті розглянуто основні аспекти отримання підприємствами очікуваної економічної вигоди та нарощування економічного потенціалу за рахунок інвестицій. Наголошено на необхідності розробки інвестиційних проектів з визначення стратегії підприємницької діяльності та термінів досягнення поставленої мети. Обґрунтовано наступні три етапи впровадження інвестиційного проекту: загальної концепції проекту, розробка бізнес-плану і підготовка на початок реалізації інвестиційного етапу.

Кількість бібліографічних посилань – 6, мова – українська.

Ключові слова: інвестування, інвестиційне рішення, інвестиційний проект, бізнес-план, передінвестиційна фаза, інвестиційна фаза, експлуатаційна фаза, ліквідаційно-аналітична фаза.

ВСТУП

Про залучення іноземних інвестицій в економіку України сьогодні говорять часто і багато. Але з найменшою охотою обговорюються проблеми, які перешкоджають грошовим потокам в нашу країну. Серед таких перешкод зазвичай виділяють політичну нестабільність, недосконалість законодавства і податкова система, бюрократія і корупція.

Інвестиційна діяльність має виключно важливе значення, оскільки створює основу для стабільного розвитку економіки в цілому, в окремих галузях та господарюючих суб'єктів. Всі підприємства певною мірою пов'язані з інвестиційною діяльністю. Будь-яка фірма в результаті своєї діяльності стикається з необхідністю додаткових ресурсів для подальшого розвитку, таким чином питання управління інвестиційним процесом займає одне з головних місць.

В умовах ринкової економіки інвестиційних можливостей достатньо. Як правило, майже кожне підприємство має обмежені, вільні кошти для інвестицій, тому потрібно вибрати оптимальний інвестиційний проект. Реалізація інвестиційних цілей передбачає формування інвестиційних проектів, які забезпечують інвесторів та інших учасників

необхідною інформацією для прийняття рішення про інвестування.

Бізнес-план є об'єктивною оцінкою власної підприємницької діяльності підприємства і необхідним інструментом проектно-інвестиційних рішень у відповідності до потреб ринку. В ньому характеризуються основні аспекти підприємства, аналізуються проблеми з якими воно стикається і визначаються шляхи їх вирішення. Тобто бізнес-план це одночасно пошукова, науково-дослідна і проектна робота. Бізнес план передбачає вирішення стратегічних і тактичних задач, які поставлені перед підприємством, незалежно від його функціональної орієнтованості.

Бізнес-план дає об'єктивне уявлення про можливості розвитку виробництва, способах просування товарів на ринок, цінах, можливі прибутки, основні фінансово-економічні результати діяльності підприємства, визначає зони ризиків та передбачає шляхи їх вирішення. В ньому вирішуються питання як внутрішні – пов'язані з управлінням підприємством, так і зовнішні – обумовленні встановленим зв'язків і взаємовідносин з іншими фірмами та організаціями. Таким чином грамотно розроблений бізнес-план підприємства є суттєвою перевагою уже на перших його етапах формування і розвитку інвестиційної діяльності.

Дослідження даної проблеми привернуло увагу багатьох вчених зокрема Майорова Т.В. [2] та

Рубін Марина Василівна, асистент кафедри економіки і менеджменту Мукачівського державного університету

Пересала А.А. [3] розглядає управління регіональними інвестиціями, Савчук В.П. [5] аналізує інвестиційне проектування в країнах з перехідною економікою.

Для досягнення мети стаття побудована наступним чином: у першому розділі подана загальна характеристика інвестиційних проектів та їх видів; у другому – висвітлюються основи бізнес-планування проектів; у висновках – узагальнюються результати дослідження.

1 СУТНІСТЬ І ЕТАПИ РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

У міжнародній практиці план розвитку підприємства – це, в певному розумінні, спеціалізований бізнес-план, який являє собою структурний опис проекту розвитку підприємства. Поняття проекту є одним з базових елементів проектного аналізу. В широкому розумінні проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів, які розроблені для досягнення певних цілей протягом часу при встановленні ресурсних обмежень. Якщо цей проект пов'язаний із залученням інвестицій то він називається «інвестиційним проектом». Зазвичай, кожен новий проект підприємства в певній мірі пов'язаний із залученням інвестицій.

Інвестиційний проект необхідно розглядати як справу, діяльність, захід, що передбачає здійснення комплексу яких-небудь дій, що забезпечують досягнення визначених цілей, і як систему організаційно-правових та розрахунково-фінансових

документів, необхідних для здійснення яких-небудь дій, або таких, що описують ці дії.

Будь-який проект, навіть найбільший, зазвичай, є тільки елементом інвестиційної програми, який здійснюється в рамках інвестиційної політики фірми. Розробка даної політики передбачає: формування довгострокових цілей діяльності фірми; пошук нових перспективних сфер вкладу капіталу; розробку інженерно-технічних, маркетингових і фінансових прогнозів; формулювання цілей інвестиційної діяльності; дослідження ринку та ідентифікація можливих та доступних проектів; економічну оцінку і перебір варіантів в умовах різних обмежень; формування інвестиційного портфелю, підготовку і періодичне уточнення бюджету капітальних вкладів; перманентну оцінку діючих проектів; оцінку наслідків реалізації проектів які завершили свою діяльність.

Розробка інвестиційних проектів повинна стати законом для всіх фірм і видів підприємництва, оскільки це є формою планування та реалізації інвестицій, складовою частиною інвестиційної діяльності. Це є тривалим процесом, проміжок часу між моментом появи ідеї та моментом його ліквідації називається проектним циклом, або життєвим циклом проекту. Кожне підприємство під час свого життєвого циклу проходить різні стадії розвитку, які й обумовлюються такими проектами, які здійснює підприємство, а оперативна діяльність вже є похідною від цього процесу. Для кращого розуміння цього нами запропоновано модель життєвого циклу підприємства (рис.1).

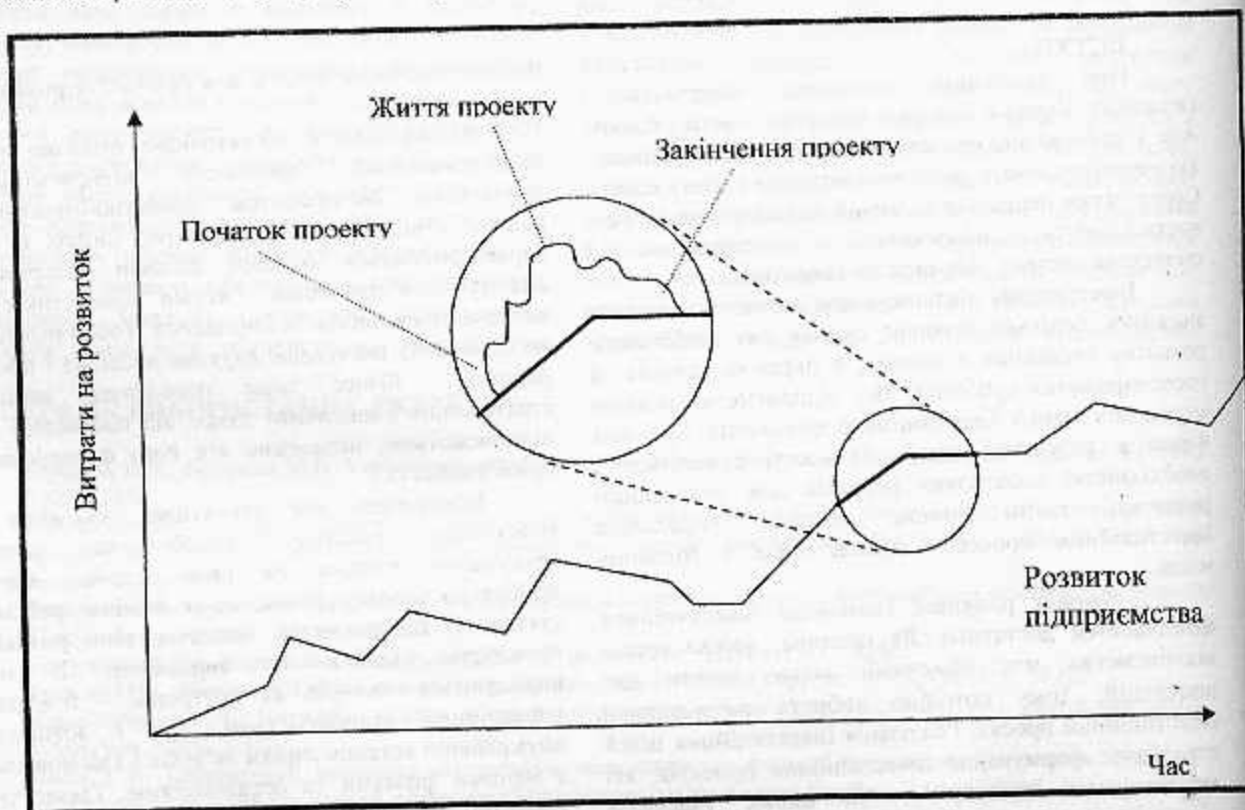

Рис.1 Інвестиційний проект та розвиток підприємства [1]

Таким чином, життєвий цикл підприємства складається з поступового проходження інвестиційних проектів, як певних стадій свого розвитку. Такі проекти не обов'язково повинні повністю базуватися на окремому підприємстві, вони можуть розроблятися спільно, фінансуватися з різних джерел та справляти вплив на стан не лише конкретного підприємства, а й у межах міста чи держави.

Кожен проект незалежно від його складності та обсягу робіт, необхідних для його здійснення, проходить певні фази розвитку. Універсального підходу до поділу не існує і тому на практиці він може бути досить різноманітним, але при цьому такий поділ повинен виявляти важливі контрольні точки, під час проходження яких отримують додаткову інформацію та оцінюються можливі напрями розвитку проекту. Вся діяльність знаходиться у взаємозалежності часу і простору. Інвестиційний проект у своєму життєвому циклі проходить передінвестиційну, інвестиційну, експлуатаційну та ліквідаційно-аналітичну фази розвитку [2].

Передінвестиційна фаза безпосередньо передуює основі інвестицій. На цій стадії життєвого циклу проекту закладається його життєздатність та інвестиційна привабливість. Передінвестиційне дослідження повинні дати повну характеристику інвестиційного проекту. В світовій практиці виділяють такі етапи передінвестиційного дослідження:

- формування інвестиційних ідей, або пошук інвестиційних концепцій;
- передпроектні або підготовчі дослідження інвестиційних можливостей;
- техніко-економічна обумовленість (ТЕО) проекту, оцінка його техніко-економічної і фінансової можливості;
- підготовка висновку з оцінки проекту і прийняття рішення про інвестування [5].

Поділ на етапи полягає в тому, що спочатку потрібно знайти можливість покращення показників фірми за допомогою інвестування. Наступним є обробка всіх аспектів реалізації інвестиційних ідей та підготовка бізнес-плану. Якщо бізнес-план викликає зацікавленість, то далі потрібно продовжити дослідження шляхом детальної обробки плану і ретельної оцінки економічних і фінансових аспектів майбутніх інвестицій. І на завершення передінвестиційної стадії, якщо результат оцінки виявляється сприятливим, настає етап прийняття рішення і реалізації проекту, або вибору найкращих із можливих схем його функціонування.

Друга фаза – інвестиційна – на цьому етапі здійснюються капіталовкладення, визначається оптимальне співвідношення структури активів, уточнюється графік і доцільна послідовність нарощення потужностей, встановлюються зв'язки і укладаються угоди з постачальниками ресурсів, способи поточного фінансування визначаються проектом діяльності, здійснюється підбір кадрів, підписуються договори постачання продукції яка

виробляється згідно даного проекту. Безумовно, ключовим пунктом даної фази є наростання виробничих потужностей згідно затвердженого графіку.

Інвестування є одним з найбільш важливих аспектів діяльності будь-якої організації, яка динамічно розвивається та керівництво якої віддає перевагу рентабельності з позиції довгострокової а не короткострокової перспективи.

Наступною є експлуатаційна – сама триваліша фаза. Протягом експлуатації проекту формуються заплановані результати, а також здійснюється їх оцінка з позиції доцільності продовження або припинення проекту. Основні проблемами даної фази є традиційними і полягають в забезпеченні ритмічності виробництва продукції, її збуту та фінансування поточних витрат.

Останньою фазою є ліквідаційно-аналітична – виключно важлива і має в обов'язковому порядку передбачатися в інвестиційних програмах. На даному етапі вирішуються три основні задачі. По-перше, ліквідується можливі негативні наслідки проекту який закінчився або закінчується. Мова йде про наслідки екологічного характеру. В залежності від сутності та масштабу проекту вирішення даної проблеми може стикатися зі значними фінансовими витратами, які мають враховуватися на передінвестиційній фазі. По-друге, звільняються оборотні кошти і йде переорієнтація виробничих потужностей. Довгострокова інвестиційна програма звичайно являє собою ланцюг проектів, які пересікаються і змінюють один одного. Будь-який проект потребує не тільки одночасних інвестицій, але і оборотних коштів, більша частина яких звільняється після закінчення проекту і відповідно може бути використана для фінансування нового або розвитку іншого діючого проекту. По-третє, здійснюється оцінка і аналіз відповідності поставлених і досягнутих цілей проекту який завершився, його результативність і ефективність, формуються позитивні і негативні моменти, які характерні для всіх фаз його розвитку. Дане завдання є виключно важливим тому, що саме в процесі пост-аудиту систематизується і виділяється методика економічного пояснення проектів, технологія і культура відповідного адміністрування інвестиційної діяльності.

З точки зору масштабності проекти поділяються на малі та мегапроекти. В малих проектах можливий ряд спрощень в процедурі проектування і реалізації, формування команди проекту. Разом з цим мегапроекти – це цільові програми, які містять декілька взаємопов'язаних проектів, які об'єднані спільною метою, виділеними ресурсами і визначеним часом виконання. Такі програми можуть бути як міжнародними так і державними, національними та регіональними. Мегапроекти мають ряд відмінних рис, таких як:

- висока вартість (від 1 млрд. дол. США);
- капіталомісткість – потреба фінансових ресурсів вимагає нетрадиційних форм фінансування;
- трудомісткість;
- термін виконання проекту 5-7 років і більше;

- віддаленість районів реалізації.
- Особливості мегапроектів потребують враховувати такі фактори, як:
 - розподіл елементів проекту за виробниками та необхідність координації їх діяльності;
 - необхідність аналізу соціально-економічного клімату регіону, країни взагалі, а можливо і країн учасниць проекту;
 - розробка і постійне оновлення плану проекту.

З точки зору терміну реалізації проекти діляться на короткострокові, середньострокові та довгострокові.

Короткострокові проекти (до 3 років) зазвичай реалізуються на підприємствах по виробництві різного роду новинок, дослідних установок та відновлюваних роботах. На таких об'єктах замовник іде на нарощування кінцевої вартості проекту, по відношенню до початкової, оскільки більше всього він сам зацікавлений в його найшвидшому завершенні. Середньо (3-5 років) і довгострокові (більше 5 років) відрізняються тільки терміном виконання і для них характерно затягування передінвестиційного планування.

Якщо враховувати фактор обмеженості ресурсів, то можна виділити мультипроекти, монопроекти та міжнародні проекти.

Мультипроекти використовуються в тих випадках, коли задум замовника проекту відноситься до декількох взаємопов'язаних проектів, кожен з яких не має обмеження по ресурсам. Мультипроектном вважається виконання безлічі замовлень і послуг в рамках виробничої програми фірми, яка обмежена її виробничими, фінансовими, часовими можливостями та потребами замовників. В якості альтернативи мультипроектам, виступають монопроекти, які мають чітко визначенні ресурсні, часові, фінансові та інші обмеження і реалізуються єдиною проектною командою та являють собою окремий інвестиційний проект. Міжнародні проекти зазвичай відрізняються важкістю здійснення і коштовністю, також важливістю для економіки і політики тих країн, для яких вони розробляються.

З позиції управлінського персоналу, інвестиційні проекти класифікують за напрямом інвестицій – ключовою ознакою класифікації проектів, відповідно до якої виділяють сім основних причин інвестування:

- інвестиції на підвищення ефективності виробництва – діяльність будь-яких фірм пов'язана перш за все з отриманням прибутку, що представляє собою перевищення доходів над видатками. Такий фактор як дохід з позиції фірми корегується лиш частково, оскільки на нього впливає конкурентне середовище. Другий фактор – витрати – більш регульований процес. Тобто можна досягнути відносного зниження витрат, а відповідно і підвищення ефективності виробництва, шляхом ресурсозберігаючих технологій, використання економічного обладнання, кращої організації праці, підвищення кваліфікації працівників;
- інвестиції на розширення діючого виробництва. В даному випадку мова йде про

нарощування виробничих можливостей у зв'язку з тим, що збільшується ринок збуту товару і послуг;

- інвестиції на створення виробничих можливостей при освоєнні нових сфер бізнесу. Однією з ключових потреб раціональної організації бізнесу є його диференціація, зміст якої полягає в розвитку виробництва в рамках фірми;

- інвестиції пов'язані з виходом на нові ринки збуту – подібні інвестиційні проекти частіше всього передбачають розширення виробництва, разом з цим вони мають певну специфіку. Суть якої полягає в тому, що при розширенні ринків збуту ніяких конструктивних змін у виробництво продукції не вноситься, але можуть бути незначні, які обумовлені особливостями ринку;

- інвестиції на дослідження і розробку нових технологій – ці проекти відіграють виключно важливу роль в сучасному світі, який динамічно розвивається;

- інвестиції соціального призначення. Їх метою є забезпечення деякої соціальної переваги, хоча не є виключенням досягнення побічного ефекту. Такі інвестиційні проекти мають очевидний витратний характер і тому у більшості випадках здійснюються або державними і муніципальними органами, або великими компаніями;

- інвестиції, які здійснюються з вимог законодавства – це такі проекти, які інвестор змушений впроваджувати в життя. Це пов'язано з тим, що держава турбується про стан здоров'я нації, духовний та інтелектуальний розвиток своїх громадян. В зв'язку з цим підвищуються вимоги і обмеження екологічного характеру, тому підприємствам необхідно витрачати значні кошти на задоволення таких вимог [3].

Цілі які ставиться при оцінці проекту можуть бути різними, і результати які будуть отримані в процесі його реалізації не обов'язково будуть носити характер очевидного прибутку. З економічної точки зору інвестиційні проекти можуть мати збитковий характер, але вони приносять не прямий дохід за рахунок отримання стабільності в забезпеченні сировиною і напівфабрикатами, виходу на нові ринки збуту продукції, досягнення деякого соціального ефекту, зниження витрат в інших проектах і виробництвах. В багатьох економічно розвинутих країнах гостро ставиться питання про охорону навколишнього середовища і забезпечення безпеки продукції підприємств для споживачів і природи.

2 РОЛЬ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В РОЗРОБЦІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Регулювання економічних процесів на рівні підприємства забезпечується шляхом розробки бізнес-планів його розвитку. Основою для формування плану підприємства є дані стосовно кон'юнктури ринку і попиту на його продукцію, реальних можливостей матеріально-технічного забезпечення виробництва, та наміри уряду щодо обсягів державного контракту.

Бізнес-план – це документ, який містить усі основні аспекти комерційного підприємства, що створюється. Він дає детальне пояснення, щодо

реалізації процесів управління бізнесом, забезпечення прибуткової діяльності, а також зворотного руху інвестицій. В загальному випадку бізнес-план складається для внутрішніх і зовнішніх цілей. Зовнішня сторона бізнес-плану створена для довіри інвесторів і кредиторів, переконання їх в потенційних можливостях фірми, компетентності її співробітників, а також необхідності надання їй стратегічної і фінансової допомоги. Цінність бізнес-плану визначається якістю інформації і пропозицій які в ньому містяться. Якісно складений бізнес-план – це також високоефективний і корисний інструмент маркетингової діяльності. Ймовірність його виконання в строк відображає компетентність

управління підприємством, на чому особливо акцентується увага інвесторів.

Слід зазначити, що навіть на Заході, де вже сформувалися чіткі історичні традиції планування будь-якої економічної діяльності, тим більше інвестиційної, не існує єдиного стандарту на розробку бізнес-плану. Це в першу чергу пов'язано із різницею в цілях бізнесу чи окремих проєктів, та безлічі варіантів середовища, в якому вони будуть діяти.

Структурно-логічна схема процесу бізнес-планування зображена на рис.2. Вона пояснює місце бізнес-планування у житті будь-якого інвестиційного проєкту.

Рис. 2 Структурно-логічна схема процесу бізнес-планування [3]

Призначення бізнес-плану полягає в тому, щоб допомогти підприємцям і економістам вирішити чотири основні задачі:

- визначити сміність і перспективи майбутнього ринку збуту;
- оцінити ті витрати, що будуть необхідні для виготовлення і збуту потрібної цьому ринку продукції, і порівняти їх із тими цінами, по яких можна буде продавати свої товари, щоб визначити потенційну прибутковість задуманої справи;
- виявити всілякі «підводні камені», що підстерігають нову справу в перші роки її реалізації;
- визначити ті сигнали, ті показники, на основі яких можна буде регулярно оцінювати, чи йде справа на підйом або котиться до провалу.

Бізнес-план інвестиційного проєкту може мати такий вигляд.

Титульна сторінка бізнес-плану має містити такі реквізити:

- назва підприємства;
- адреса підприємства;
- телефон підприємства;
- назва, статус, адреси та телефони власників;
- опис підприємства та характер діяльності;
- дата складання бізнес-плану;
- імена сторін.

Анотація – це короткий і чіткий підсумок бізнес-плану. Він містить цілі і стратегію бізнесу, підкреслює унікальність свого продукту або послуги які мають переконати інвесторів. Анотація включає короткий опис: бізнесу і його продукту або послуги; потенціал ринку; технології, які компанія планує освоїти; короткий фінансовий опис проєкту; об'єм,

напряму використання і термін фінансування, періодичність і методи повернення коштів; склад керівництва.

Характеристика підприємства – в цьому розділі робиться детальний опис підприємства, включаючи історію створення, теперішній статус, характеристика основних фондів, виробничі потужності та фінансовий стан підприємства і майбутнього проекту.

Загальні цілі проекту – цей розділ повинен містити інформацію про:

- найменування і суть проекту, тобто потужність з випуску нової продукції чи обсяги надання послуг, сервісне обслуговування та впровадження розробок;
- інвестиції, які потрібні для здійснення проекту – зазначаються необхідні власні кошти і додаткові вкладення поряд із вартістю всього проекту;
- прибуток, який очікується від реалізації проекту, і термін окупності вкладень у проект. Тут необхідно зазначити термін життєвого циклу інвестицій, та окупність кожного його періоду;
- організаційно-правова форма реалізації проекту – це збільшення обсягів виробництва на діючому підприємстві, чи мається на увазі створення акціонерного товариства, колективного підприємства, ТОВ, чи консорціуму;
- форма участі інвестора в проекті: з визначенням максимальної частки інвестора в акціонерному капіталі, надання кредиту, компенсаційна угода, створення спільного підприємства;
- фінансові гарантії проекту. У цьому пункті вказується строк і графік погашення, а також гарантійні умови.

Опис проекту. У цьому розділі зазначається, які потреби задовольняє продукт чи послуга що пропонується, її головні особливості, чому можна віддавати їй перевагу, перед продукцією конкурента. Особливості проекту – найновіші технічні рішення, відносно низькі витрати на виробництво продукції, наявність дешевої робочої сили, високі екологічні оцінки, забезпечення експортного потенціалу, енергозбереження та ін.

Важливою складовою бізнес-плану є технічна характеристика проекту, що включає розробку кількох розділів.

Розділ «Оцінка ринку збуту». В ньому бажано визначити пріоритети, якими керується споживач при покупці: якість, ціну, сервісне обслуговування та ін. Також необхідно здійснити сегментацію ринку, визначити розміри і ємність ринку, тобто визначити, яку загальну вартість товару, які покупці в певному регіоні ринку мають змогу купити товар за певний проміжок часу. Необхідно проаналізувати, як швидко продукція закріпиться на ринку і обґрунтувати можливості його подальшого розширення, а також визначити головні фактори, які будуть впливати на

цей процес. Важливим пунктом у даному розділі є дослідження і оцінка конкурентів – необхідно визначити і проаналізувати переваги та уразливі місця. Потрібно навести об'єктивну оцінку не тільки вітчизняних конкурентів, а й іноземних. Необхідно визначити можливий обсяг продаж в натуральному і грошовому виді. І на кінець – маркетингова стратегія – схема розповсюдження товарів, ціноутворення, реклами і методів стимулювання продаж.

Наступний розділ – план проведення робіт за проектом й випуску продукції – найбільший за обсягом і ступенем важливості. Він включає в себе такі питання як: ступінь освоєння продукції, що пропонується до виробництва; наявність документації за проектом і його правове забезпечення; обсяги коштів і роботи, які вже були виконані за даним проектом за рахунок власних джерел ще до складання бізнес-плану інвестиційного проекту, але які є його невід'ємною частиною; наявність виробничих площ; необхідні закупівлі устаткування; забезпечення майбутнього виробництва сировиною, матеріалами, комплектуючими виробами і напівфабрикатами; забезпеченість трудовими ресурсами та виробнича схема реалізації.

Узагальнюючим розділом бізнес-плану інвестиційного проекту є фінансовий план. До його структури включені такі документи:

- прогноз обсягів реалізації продукції, який складається з урахуванням географії та ємності ринку та оцінки конкурентів;
- баланс грошових витрат і надходжень;
- зведений баланс активів і пасивів, який складається на початок і кінець першого року реалізації проекту;
- оцінка ризику і страхування, передбачаються всі типи ризиків з якими може зустрітись підприємство в процесі реалізації проекту: комерційні, політичні, соціальні, природні, кримінальні.

Таким чином, у цьому розділі розробляється стратегія фінансування, викладається план отримання коштів для створення або розширення підприємства, визначаються суми коштів, джерела і форма їх отримання; уточнюються терміни повного повернення вкладених коштів і отримання інвесторами прибутку від них.

Розроблений бізнес-план, крім основного тексту інвестиційної пропозиції містить додатки. Додатки можуть включати наступні документи: фінансові звіти; аудиторські висновки; висновки фахівців з оцінки майна; рекламні брошури; детальні (технічні) описи продуктів і послуг; найважливіші контракти і угоди; інвестиційний проект; звіт про дослідження ринку; витяги з найважливіших законодавчих актів та інші важливі документи.

Усі розділи бізнес-плану є взаємопов'язаними. Рівень цього зв'язку становить суть поняття внутрішньої узгодженості проекту (рис. 3).

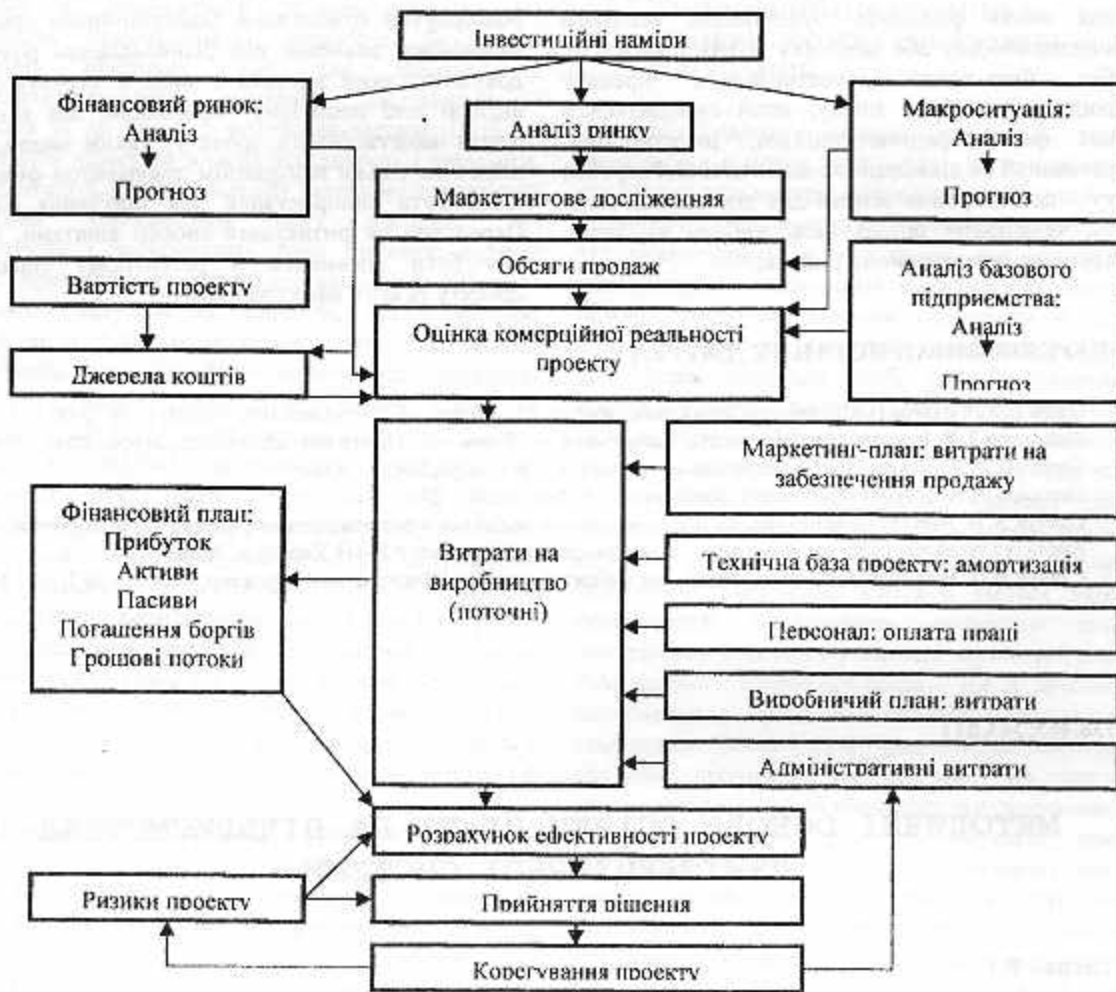

Рис. 3 Внутрішня узгодженість проекту [1]

Поняття «бізнес-план» може трактуватися в вузькому і в широкому розумінні, а його зміст буде залежати від призначення даного документу. Бізнес-планом може бути названий інвестиційний проект, який направлений як інформація про проект інвесторам. В деяких випадках бізнес-план є проміжною стадією розробки проекту, а сам виступає як основа для ведення переговорів між потенційними учасниками і власником проекту, тому в ньому може бути наведена тільки загальна оцінка форм і умов фінансування.

Для деяких інвесторів принциповим є те, щоб підприємство частково фінансувало проект за рахунок власних коштів, це підвищує мотивацію та зменшує ризики неповернення вкладених інвестицій. Потенційний інвестор значну увагу звертає на те, щоб розробки бізнес-плану інвестиційного проекту здійснювалися керівництвом і працівниками, які у випадку одержання інвестиції реалізовуватимуть розроблений проект.

ВИСНОВКИ

Основною задачею при виборі напрямку інвестування є визначення економічної ефективності та доцільності вкладання капіталу. На кожний об'єкт

необхідно розробляти окремий проект, для вітчизняної практики це поняття не є новим. Його відмінна риса в минулому полягала в тому, що основні напрямки розвитку підприємства, як правило, визначалися на рівні управління економікою певної галузі. Сьогодні підприємство в особі його власників і керівництва саме переживає за свою подальшу долю, самостійно вирішуючи всі стратегічні і тактичні питання розвитку суб'єкта господарювання.

Така діяльність в галузі інвестиційного проектування має бути спеціально організована і в першу чергу залежить від фінансової діяльності на самому підприємстві. Інвестування є одним з найважливіших аспектів будь-якої діяльності динамічного підприємства, що розвивається. В ринковій економіці фірма не зможе досягти стабільного успіху, якщо не буде чітко і ефективно планувати свою діяльність, постійно збирати і акумулювати інформацію про стан ринку, становище конкурентів на ньому і звичайно про власні перспективи і можливості.

Інвестиційні проекти мають різні форми і зміст. Інвестиційні рішення, які розглядаються при аналізі проектів, можуть мати різний характер, тобто інвестиції на придбання нерухомості, капіталовкладення в обладнання, наукові

дослідження, дослідно-конструкторські розробки, освоєння нових родовищ, будівництво великого виробничого об'єкту або освоєння нових технологій. Розробка будь-якого інвестиційного проекту здійснюється у вигляді циклу, який складається з чотирьох фаз: передінвестиційної, інвестиційної, експлуатаційної та ліквідаційно-аналітичної. Розробка проекту – це створення моделі для досягнення мети проекту, здійснення розрахунків, вибору варіантів, обґрунтування інвестиційних рішень.

Результатом передінвестиційної фази є розгорнутий бізнес-план інвестиційного проекту. У загальному значенні під бізнес-планом розуміється документ, який містить в собі в структурованому вигляді всю необхідну інформацію для втілення в життя інвестиційного проекту. Таким чином, бізнес-план є не тільки внутрішнім документом фірми, але і може бути використаний для залучення інвестора. Перед тим як ризикувати своїми коштами, інвестор має бути впевнений в ретельному опрацюванні проекту та його ефективності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент: підручник. - К.: Київ.нац.торг. - екон.ун-т, 2003. - 357с.
2. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 376с.
3. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. - К.: Лібра, 2002. - 472с.
4. Пересада А.А. Інвестування: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2004. - 250с.
5. Савчук А.В. Анализ эффективности инвестиционных проектов и экономических условий их реализации. - Одесса, Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2000. - 176с.
6. Савчук В.П. Инвестиционные проекты - как избежать ошибок //Финансовый директор. - 2004. - № 2. - С. 14-17.

УДК 338.465:343.811

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ

Сасенко В.Г.

У статті проведено оцінку праці людини в конкретному середовищі існування. Розглянуто ряд умов розвитку казенних підприємств пенітенціарної системи. Проведено аналіз середньої тривалості основної, сторонньої і непродуктивної роботи і простоїв на підприємствах пенітенціарної системи в Донецькій області. Розглянуто проблему працевлаштування ув'язнених. Для розв'язання більшості питань даної проблеми запропоновано використання і реалізація положень обласної програми "Громадська безпека та виправлення засуджених".

Кількість бібліографічних посилань – 12, мова – українська.

Ключові слова: праця, виробництво, робочий час, виробнича система, працевлаштування, в'язень, пенітенціарна система.

ВСТУП

Зміна умов господарювання за ринковими складовими і відмови від тоталітарно-регулюючого укладу виявилися головними причинами зміни як умов праці на досліджуваних підприємствах, так і системних методів, вживаних до розвитку економіки, що до цього функціонував у планово регульованому організаційному середовищі. При рішенні стратегічних планів економічного розвитку роль систем з порушеними умовами людської життєдіяльності не виражена, бо держава здійснює фінансову підтримку, що на неї покладено за

законодавством. Дослідження ґрунтується на методичних розробках учених з проблеми формування економічних рішень для систем, які функціонують в режимі економії [1]-[3], а також на матеріалах хронометражного обстеження робочих місць казенних підприємств Донецької області [4]-[5]. Теоретичною основою дослідження є положення економічної науки [6]-[8] і науки аксіології [9]-[10].

Мета статті – розкрити методичні основи оцінки праці на казенних підприємствах пенітенціарної системи, за якими криється в конкретній системі існування життя людини.

Організаційно-правова форма власності підприємств пенітенціарної системи – казенне підприємство, що згідно до Закону України «Про державну кримінально-виконавчу службу України» означає, що підприємства установ виконання

Сасенко Владислав Григорович, к.е.н., докторант кафедри банківської справи Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, тел. (8062) 309-16-76, e-mail: sayenko71@mail.ru